

Gør-det-selv-badeværelse

Tekst: Jens Voergaard

Fotos: John Kristensen

Ja, det måtte jo komme; en artikel om hvordan man selv kan renovere det over 35 år gamle badeværelse. Og der er ikke tale om et mindre face-lift - næh, det hele skal fornys.

Planen

Man skulle måske ikke tro, at de små 4 m² ligefrem efterlader et hav af møbleringsmuligheder, men når man først har besluttet, at badekaret skal ud og derudover ikke ser det som nogen hindring, at der f.eks. skal hugges hul i gulvet, så man kan få det gamle gulvafløb op, er der pludselig mange muligheder.

Alle fliser skal - naturligvis - ned, og gulvvarmerørene skal op. Badekaret, vasken, toiletet og radiatoren skal ud. Og belysningen skal laves helt om.

Ind skal en bruseniche; den skal over i hjørnet, hvor badekarblandingsbatteriet sad på væggen. Lige ved siden af (og lige overfor døren) skal toiletet sidde - ikke stå, det skal nemlig være et rengøringsvenligt hængetoilet med skjult cisterne. Og på væggen, hvor radiatoren har siddet, skal der være vask indbygget i et væg-til-væg bord med et kæmpespejl på væggen. I gulvet kommer el-gulvvarme (så kan man lukke for centralvarmen til radiatorerne om sommeren og stadig have varme på

Badeværelset inden moderniseringen - med badekar, hvide fliser og gammelt wc.

badeværelset), og til at tørre håndklæderne en - rigtig gættet - håndklædetørre. Halogen-spot i det nye lettere nedhængte loft, og nye fliser på gulv og vægge.

Kun to ting skal der ikke gøres noget ved i dette tilfælde; faldstammeudluftningen, som for et par år siden blev fjernet videre op til loftet og ændret til en såkaldt vakuumventil, som dog skal flyttes lidt af servicehensyn, og udsugningen, som er blevet bygget om til et udsugningsanlæg med ventilator på loftet.

Indkøb

Det var de overordnede planer. Så skal

**Vinduer / Døre
Køkkener
Tagrenovering**

Alt snedker- og tømrerarbejde udføres

produkterne vælges, og det er måske den vanskeligste proces, for udbudet er enormt. Byggemarkeder, hjemmesider, flisefirmaer, VVS-udstillinger og allerede renoverede badeværelser i Søndertoften bliver besøgt. Priser bliver undersøgt, og til sidst bestilles eller hentes varerne hjem så betids, at alt er inden for havelågen inden den første flise hugges ned.

Ind imellem indkøbene er det forestående arbejde blevet koordineret med forskellige håndværkere, som skal kunne støde til, så tiden uden et badeværelse ikke bliver for lang. Helt uden bad bliver tiden i byggerod nu ikke. På toilettet i stueetagen er der etableret et interimistisk brusebad med et badeforhæng og bruserslangen koblet på håndvaskblandingsbatteriet.

Transporten af materialer mellem badeværelse og stueetage vil uvilkaarligt medføre spredning af byggestøv og risiko for skader på især gulvene, så et filt-tæppe er indkøbt, klippet i mindre stykker og lagt på "hovedfærdselsåren", og et gammelt gennemblødt lagen er hængt op foran dørhullet til badeværelset, efter rummet er tømt for toiletartikler. Sidste forberedelse er at fjerne døren. Så er vi klar.

Nedrivningen

På loftet lukkes der for centralvarmen, og rørene på badeværelset skilles ad, så vandet kan tappes af og radiatoren kan fjernes.

Der er heldigvis BalloFix-afspær-

Radiatoren er væk, og fliserne er på vej ned. Bag muren til højre står vand- og varmerørene fra loftet.

ringsventiler foran både bruserbatteri, håndvaskbatteri og wc - og de virker, så det er ikke vanskeligt at gå i gang med demonteringen. Spejl, hylder og skabe ryger samtidig, mens lyset bliver siddende lidt endnu.

Badekaret bliver også "liggende" et stykke tid endnu, for det virker som en god opsamlingspand for en hel del af fliserne. Frem med koben, mejsel og hammer, og så startes der oppefra. Fliserne kommer forholdsvis let af, mens en hel del af puksen indenunder heldigvis bliver siddende. Men det støver!

Den lille væg foran badekaret bankes ned, og vinkelsliberen findes frem til at halvvere karet med. Det bliver til et frygteligt svineri, hvor støvmaske er et must (i stedet burde man have brugt en mukkert og nogle ordentlige slag, som det emaljebelagte støbejernskar ikke ville kunne have stået for). Af-løbet skæres ligeledes over, og efter fjernelse af de to halvdele (som man skal være to til), kan man se, at der

Badekaret er blevet skåret over på midten klar til at blive båret ned.

ikke ligger gulvfliser under karet, men til gengæld er to vandrør synlige. De løber fra skakten ved siden af døren, hen foran denne, drejer og løber på langs af karet og op i væggen, hvor der grenes af til bruserbatteriet (lige op) og håndvaskbatteri og wc (vandet ca. 20 cm. over gulvet).

Det var egentlig meningen, at de italienske terrazzofliser skulle blive liggende, så el-gulvvarmen og de nye gulvfliser blot kunne lægges ovenpå, men da de alligevel mangler på en stor del af det åbenbarede gulv, og der senere ellers skal skæres riller i dem til nye vandledninger, bliver også de hugget af. Og når nu fliserne er væk, skal også de gamle gulvvarmerør (kobber) fjernes.

Som de sidste destruktive arbejder bliver det gamle gulv afløb hugget fri, og der bliver lavet en rende fra den nye bruseniche til det gamle gulv afløbsrør; begge dele efterlader et pænt stort hul i gulvet, hvor man har frit udsyn til toiletet nedenunder.

↑ Øverst det gamle gulv afløb med den nu fjernede indstøbt sidegren til badekaret til venstre. Til højre ses lidt af det indstøbte afløbsrør fra gulv afløbet til faldstammen.

↓ Nederst det nye gulv afløb, som placeres i brusenichen. Det kobles sammen med det gamle afløbsrør til højre i renden.

Nye installationer

Blikkenslageren tilkaldes for at frakoble de to føromtaltte vandrør. Det sker inde bag den store lem foran skakten på toilettet i stueetagen. Vandrørene i vores huse er oprindeligt udført i

kobber, men her ses en mærkelig - og i dag forbudt - detalje; et stykke af det lodrette vandrør, som kommer oppe fra loftet, er udført i galvaniseret (varmeforzinket) stål, og det aftales derfor at udskifte rørstykket senere. Men i første omgang skæres rørene til det gamle badeværelse fra, og T-stykkerne afproppes. På de lodrette rør i skakten nedenunder indsættes nye T-stykker efterfulgt af fordelerrør. Rørene på/i gulvet i badeværelset fjernes, og det samme gør rørene op til badekarbatteriet, mens rørene i væggen til håndvask og wc får lov til at blive siddende - det vil medføre for meget oppudsning, hvis de også skal hives ud.

Plastrør

De nye vandrør er mere slanger end rør. De er lavet af plast, benævnes PEX-rør, og ligger hver især inde i et lidt større plastrør - et såkaldt tomrør eller trækrør. Grunden til dette rør-i-rør-princip er, at når det hele er støbt inde i gulv og vægge, kan det - i teorien - lade sig gøre at hive PEX-røret ud, hvis der senere skulle opstå en lækage; f.eks. efter at man har skruet en håndklædekrog i væggen.

Når man i dag skal lave skjulte vandinstallationer, må man ikke have skjulte samlinger, og det er en af grundene til, at der trækkes separate PEX-slanger ud til hvert tapsted fra fordelerrørene i skakten nedenunder; altså en kold og en varm til bruseren, en kold til wc'et og en kold og en varm til håndvaskbatteriet. Slangerne lægges direkte på "resterne" af det gamle gulv rundt

langs væggene, mens der i væggene hugges/skæres riller. Der, hvor bruser- og håndvaskbatterierne skal sidde, anbringes såkaldte koblingsdåser i væggen. I dåserne sker overgangen mellem PEX-slangerne og de faste rør, som skal holde batterierne. WC'et skal derimod sidde på en fremskudt væg, som skal skjule cisternen, og PEX-slangen skal derfor blot stikke en lille meters penge op af gulvet.

Installationskanalen ved siden af døren er her åbnet ved at tage den nederste »multiblok« (eller hvad de nu hed sidst i 60'erne) ud. Helt til venstre i kanalen ses de isolerede centralvarmerør. Dernæst de tre brugsvandsrør med afproppede afgreninger. Det ses tydeligt, at de hvide tomrørene med PEX-rør kommer nede fra toilettet i stueetagen.

El-installationerne

I rummet under trappen etableres en ny 230V-gruppe for at være sikker på, at der er strøm nok til gulvvarme og håndklædetørrer. Forsyningskablet trækkes over loftsbrædderne i mellemgangen, ind i skakten og helt op til lige under loftet i badeværelset, hvor det trækkes frem til en fordelerdåse, som anbringes over døren. Der hugges/skæres riller ud til håndklædetørreren

og til fugtsensoren, der styrer ventilatoren på loftet, og kablerne trækkes.

Gulvafløb og bruseniche

Det nye gulvafløb placeres i brusenichen, og dets afløb lægges i den nyudhuggede rende og samles med det gamle afløbsrør (som fortsætter til faldstammen i hjørnet - se foto side 21). På toilettet nedenunder sættes et par plader på loftet for at dække hullet, og så kan hullet støbes til.

Næste punkt er opmuring af brusenichevæggene. Det sker i multiblokke, som både er lette at save i, og som desuden fås i en udgave med skråtskårne ender; de skal bruges, hvor glasdøren skal sidde.

Brusenichevæggene af de opmurede multiblokke med skråtskårne ender. Gulvafløbet ses lige under de indmurede koblingsdåser til bruserbatteriet.

Armeringsnet, støbning og pud-sning

Hen over gulvet lægges nu armeringsnet - i mindre stykker vel at mærke, da man ikke kan håndtere ét stort stykke til hele gulvet. Det hele støbes inde, og i brusenichen etableres en lille opkant, så brusefeltet ligger 1-2 cm længere nede, end resten af gulvet.

De værst medtagne vægge pudses op igen, så de er plane til fliseopsætningen.

Installationsvæggen, som skal skjule cisternen, og som skal holde det væghængte wc, bygges op og forsynes med en frontplade. Afløbet fra wc'et tilsluttes det gamle wc-afløb i gulvet.

Vådrumssikring

Nu er turen kommet til en meget vigtig proces; påsmøring af en vandtæt membran, som skal hindre, at evt. utætheder får katastrofale følger på væg- og gulvkonstruktionen.

DERES LOKALE

- * TERMORUDER
- * INDRAMNING
- * AUTORUDER

KØGEVEJ 62 - 2630 TAASTRUP
Tlf. 43 99 04 55

Gulvvarme, fliser og loft

Gulvvarmenettet kan nu lægges ud. Det er på el-basis, så ikke noget med rør eller slanger, der skal bukkes rundt. En lille føler skal placeres ude midt på gulvet, så termostaten har noget at styre efter.

Fliseklæb smøres på og efterfølges hurtigt af selve fliseopsætningen. Der startes med væggene, og dernæst gulvet. Her er det rart med en diamantskærer til de mange skrå vinkler.

Gulvvarmenettet er let at lægge ud. Måske lidt overflødig i brusenichen, hvor gulvet hurtigt bliver varmt af det varme badevand.

Loftet monteres ved først at opsætte et solidt underlag af lægter. Elektrikeren trækker ledninger ud til lystransformatorerne, og loftet - i dette tilfælde et profilbræddeloft - sømmes op med en sømpistol på trykluft. Hullerne til spottene bores/saves, og de specielle badeværelseslamper tilsluttes og monteres.

Slutmontage

Herefter er det »kun« at montere håndvaskskab, spejl, wc, glasdør, bruserbatterie med både fast og løs bruser, bordplade med indbygget vask, håndvaskbatteri (»vandhane«), håndklædeskab, håndklædetørrer og kroge. Og så kan badeværelset indvides.

Pris

60.000,- kr., og vi skulle hilse at sige, at der blev sparet mange tusind kroner på at købe el- og vvs-ting på Nettet.

Byggeperiode

Ca. 7 uger.

Det færdige resultat klar til at blive taget i brug. Til højre for wc'et er der blevet plads til en glashyldesektion.

